

Nr 1.

Ankom till Riksdagens kansli den 3 maj 1910 kl. 3 e. m.

Sammansatta lag- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1 i anledning af dels Kungl. Maj:ts propositioner nr 50 med förslag till lag om ändrad lydelse af 1, 3, 8, 10, 17, 22, 44 och 65 §§ grufvestadgan, till lag, innefattande bestämmelser angående grufdrift å viss kronojord, samt till lag angående ändrad lydelse af 2 kap. 3 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom, nr 51 med förslag till bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet å viss kronojord, nr 52, innefattande förslag till visst tillägg till de af 1908 års Riksdag antagna förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner, och nr 53 angående utläggande af vissa statsgrufvefält, dels i anledning af berörda propositioner nr 50 och 51 inom Första kammaren väckta motioner, dels ock en inom Andra kammaren väckt motion, nr 153, om upphäfvande af inmutningsrätten till mineralfyndigheter och dess ersättande med ett koncessionssystem.

Utskottet har till behandling förehåft

dels Kungl. Maj:ts propositioner nr 50 med förslag till lag om ändrad lydelse af 1, 3, 8, 10, 17, 22, 44 och 65 §§ grufvestadgan, till lag, innefattande bestämmelser angående grufdrift å viss kronojord samt till lag angående ändrad lydelse af 2 kap. 3 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom, nr 51 med förslag till bestämmelser angående undersök-

ning och tillgodogörande af mineralfyndigheter å viss kronojord, nr 52 innefattande förslag till visst tillägg till de af 1908 års Riksdag antagna förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner, och nr 53 angående utläggande af vissa statsgrufvefält,

dels de i anledning af berörda propositioner nr 50 och 51 inom Första kammaren väckta, nedanintagna motionerna nr 51 och 52, af herr *Tord Magnuson*, samt nr 48 af herr *Nils W:d Bosæus*,

dels ock nedan intagna, inom Andra kammaren väckta motion, nr 153, af herr *Carl Lindhagen* m. fl. om upphäfvande af inmutningsrätten till mineralfyndigheter och dess ersättande med ett koncessionssystem.

Propositionerna.

Beträffande innehållet i ifrågavarande propositioner får utskottet hänvisa till dem.

Herr Magnusons motion nr 51.

Herr *Magnusons* motion nr 51 är af följande lydelse:

»Alltsedan år 1902 har den rätt, som grufstadgan medger, att genom inmutning blotta och förberedelsevis tillgodogöra sig vissa mineralfyndigheter, såväl å enskild jord som å kronojord, varit i Norrbottens län upphäfd i fråga om odisponerad kronojord. Denna inskränkning af inmutningsrätten blef år 1907 utsträckt att gälla äfven för Jämtlands och Västerbottens län.

Att detta upphäfvande af inmutningsrätten till en början kom att gälla Norrbotten berodde ju på alldeles särskilda förhållanden i denna landsända, hvartill staten själf i mycket var skulden genom kungörelsen af den 19 aug. 1889, som förbjöd anvisning af utnål men bibehöll inmutningsrätten, men meningen har väl ändock alltid varit den, att fyndigheterna vare sig på det ena eller andra sättet skulle göras fruktbringande, blott man funne ut och kunde enas om de härför lämpligaste bestämmelserna.

Förslag till sådana bestämmelser framlades ock af Kungl. Maj:t för 1909 års Riksdag, men blef af densamma icke antaget hufvudsakligast på den grund, att Riksdagen icke ville godkänna, att den afgäld, som enligt förslaget § 25 skulle utgå, beräknades å bruttovärdet af från det arrenderade området bortförda mineraliska produkter.

Med beaktande af denna Riksdagens uppfattning har Kungl. Maj:t låtit i denna del omarbета sitt förslag från förlidet år och hemställer nu, att inmutningsrätten upphäfves å all odisponerad kronojord öfver hela riket samt att för eventuell grufdrift å sådan jord skall i stället för grufstadgans i civillag fastställda bestämmelser träda andra regler, om hvilka det framgent må tillkomma Riksdagen att ensam bestämma och besluta.

Redan denna senare omständighet, att den enskildes rätt i berörda hänseende blir mindre omvärdad än eljest i liknande fall, har gjort mången betänksam mot förslaget.

För min del har jag nu som förlidet år den bestämda uppfattning, att kronans rätt och intressen kunnat äfven med bibehållande af inmutningsrätten på ett fullt tillfredsställande sätt tillvaratagas, och jag styrkes i denna min uppfattning däraf, att jag icke träffat någon bland bergshandteringens egna mälsmän, som icke håller på inmutningsrätten såsom fundamentalprincipen i vår grufstadga, fyndigheten som däraf beröres må ligga på kronans eller den enskildes mark, äfven om det medgifves, att lagen eljest i vissa delar kan tariffva en omarbetning.

Emellertid, sådana föreställningarna nu äro och på de senare åren alltmera utbildat sig i fråga om de norrländska järnmalmsfyndigheterna, att dessa kräfvat sin alldeles särskilda lagstiftning för att ej undandragas statsmaktens, enkannerligen Riksdagens, speciella kontroll, så torde intet stå att vinna med att nu söka motsätta sig, att vår gamla, i så mångt och mycket förträffliga grufstadga och med den inmutningsrätten beträffande odisponerad kronojord upphör att gälla för de tre nordligaste länen, Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands, där den nu i flera år äfven varit provisoriskt upphäfd.

Men att för fullföljande af en viss grufpolitik i Norrland med dess stora vidder af kronojord äfven fordra, att med hänsyn härtill utarbetade bestämmelser och regler äfven skola göras gällande öfver hela riket, hvarhelst kronan äger eller köper en jordbit, därtill saknas förvisso välgrundade skäl. Äfven om nu föreliggande bestämmelser kunna anses lämpliga för uppsökande och tillvaratagande af större malmfyndigheter, särskildt med hänsyn till export, så är därför icke alls sagdt, att de på samma sätt lämpa sig för den grufväsende, som i de gamla bergslagsdistrikten med äganderättens förmån och helgd är inriktad på att för långliga tider framåt säkerställa järnhandteringens egna behof af råvaror, ofta af en alldeles speciell natur. Järnmalmsfyndigheterna i mellersta Sveriges bergslager, där vår järnhandtering haft sin vagga och väl ännu har sitt förnämligaste fotfäste, äro nämligen i allmänhet af en mycket mera omväxlande natur än de norrbottniska malmerna, och större samlade förekomster äro där äfven mera sällsynta. För mångt järnverk i denna del af landet har likväl just dessa smärre fyndigheter, fria från oarter som de ofta äro, än kalk-, än manganförande, churu ofta dyra i brytning, varit af en alldeles särskild betydelse, och med inmutningsrättens bibehållande och den lockelse till eget förvärf densamma medför är säkert, att nya fyndigheter allt

framgent oftare komma att uppletas, lättare undersökas och för järnhand-
teringen tillgodogöras än med nu föreslagna bestämmelser.

Föga tilltalande eller praktiskt lär det dessutom blifva att för
samma fyndighet eller fyndigheter, som ligga så nära tillsammans, att de
bilda ett gemensamt gruffält, men liggande dels på kronomark dels på en-
skild mark, få olika lagbestämmelser gällande. Detta torde nog ej kunna
undvikas äfven i Norrland, men kronans egendomskomplexer äro där så
stora, att sagda olägenheter där ej i samma mån framträda, som de säker-
ligen skola göra i bergslagera, därest kronan fortsätter att där inköpa
skogsegendomar.

Med anledning af det sagda tillåter jag mig hemställa,
att Riksdagen ville besluta,

att de af Kungl. Maj:t i dess proposition nr 51 föreslagna bestäm-
melser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndigheter å
viss kronojord endast skola tillämpas i de trenne län, där inmutningsrätten
å sådan jord nu är upphäfd, eller i Norrbottens, Västerbottens och Jämt-
lands län.»

Herr
Magnusons
motion nr
52.

I herr *Magnusons* motion nr 52 anföres följande:

»Under åberopande af den motivering, som lämnats i af mig väckt
motion med anledning af Kungl. Maj:ts proposition nr 51 med förslag till
bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndig-
heter å viss kronojord, får jag härmed hemställa,

att Riksdagen ville besluta,

att hvad Kungl. Maj:t i dess proposition nr 50 föreslagit angående
ändrad lydelse af vissa paragrafer i grufstadgan m. m. underkastas den
jämkning, som kan föranledas af att hvad jag med anledning af Kungl.
Maj:ts ofvannämnda proposition nr 51 föreslagit skulle af Riksdagen be-
aktas.»

Herr *Bosæus'*
motion.

Herr *Bosæus'* motion är af följande lydelse:

»Enligt Kungl. Maj:ts proposition nr 51 med förslag till bestämmelser
angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet å viss
kronojord skall från rätt att därå verkställa skärpning undantagas såväl
sådana områden, där enligt grufstadgan inmutning ej får ske som ock
statsgruffält. Det vill emellertid synas, som äfven andra områden, än
som kunna med detta namn lämpligen betecknas, borde i vissa fall befrias
från skärpning, t. ex. områden afsedda för försvarsändamål eller någon
kronans tillämnade anläggning. Det skulle ock kunna inträffa, sedan staten
nu blifvit direkt intresserad i grufindustrien, att den skulle finna anledning

att själf undersöka malmtillgången å visst område af sin mark, t. ex. i närheten af tillämnade kommunikationsleder eller i trakten af fyndighet, som den förut äger, hvarvid ett provisoriskt förbud för skärpningssedels utfärdande, medan undersökningen påginge, kunde vara till nytta för att hindra enskilda att möjligen obehörigt begagna sig af vid undersökningen gjorda upptäckter för erhållande af skärpningssedel. Det vill således synas, som paragraf 2 borde lyda så: »Skärpningstillstånd må ej meddelas å: 1:o område, som förklarats skola utgöra statsgruffält eller eljest fritagits från skärpningstillstånd, som redan är föremål för sådant tillstånd» o. s. v.

I 25 § stadgas, att »Konungen äger på särskild ansökan, när skäl därtill äro, för viss tid, högst tio år, medgifva tillståndshafvaren befrielse från eller nedsättning i den sålunda stadgade afgälden». Det har satts i fråga, om denna bestämmelse afser högst tio år i sänder eller tio år inalles under hela grufdriftstiden. Den förstnämnda tolkningen synes böra gifvas företräde. Skälen för och behovet af en sådan nedsättning kan ju yppa sig under den ena tioårsperioden såväl som under den andra. En tydligare formulering torde vara lämplig.

Mindre bemedlade upptäckares intresse synes vara alltför litet tillgodosedt i förslaget och mindre än i vår nuvarande grufstadga. Flera af våra värdefullaste fyndigheter hafva dock uppdagats af sådana. Enligt gällande grufstadga tilldelas utmål endast innehafvare af mutsedel, och mutsedel kan förhållandevis billigt förvärfvas och bibehållas, hvarjämte den fattige inmutaren kan, om han ej under mutsedelns giltighetstid lyckas få köpare till densamma, ommuta fyndigheten. Utan att behöfva styrka, att »nödiga tillgångar stå till hans förfogande» och att han anses »kunna ändamålsenligt bedriva arbetet», tilldelas han utmål, hvarefter han snart utan större kostnader kan erhålla hvilostånd. Enligt kungl. propositionens bestämmelser kan däremot grufdriftstillstånd meddelas annan person, än den, som fått skärpningstillstånd, ifall den senare ej förmår göra sin rätt gällande, hvarjämte bibehållandet af vunnet skärpningstillstånd är förhållandevis dyrt liksom ock villkoren för grufdriftstillstånd alltför betungande för mindre bemedlade upptäckare. Härtill kommer den omständigheten, att skärpningstillståndet, riktigt nog, icke i regel torde såsom inmutningen få förnyas. Allt detta försvagar den fattige upptäckarens position vid underhandling om försäljning af sin upptäckt. Visserligen medför det för den, som ännar söka grufdriftstillstånd viss fördel att tillhandla sig skärpningssedel, såsom visshet om royaltyns storlek, men med den höga royalty, som är föreslagen äfven för upptäckare och deras rättsinnehafvare, torde risken för dess afsevärda höjande, i betraktande äfven af öfriga af-

gälder m. m., som åligga grufägaren, knappt böra vara synnerligen stor, om nu ens någon spekulant hinner intresseras under den kanske korta tid, skärpningstillståndet kan uppehållas. Man kan lifligt föreställa sig, att den fattige upptäckaren, då det lider till slutet för honom med möjligheten att behålla skärpningstillståndet, skall vara benägen aflåta det för snart sagdt hvad pris som helst, hellre än att till äfventyrs få intet. Af det till kungl. propositionen i ärendet vid förlidet års riksdag bifogade statsrådsprotokollet framgick, att det år 1907 af sakkunniga uppgjorda förslaget innehöll bland annat, att för den händelse grufdriftstillstånd meddelades annan än den, som upptäckt förut okänd fyndighet, skulle den senare vara berättigad att af den förra erhålla en belöning af 1,500 kronor. Vid den granskning af sagda förslag, som af myndigheter och intresserade verkställdes, synes någon anmärkning mot denna bestämmelse ej hafva framkommit, om icke, såsom från ett eller annat håll uttalades, att den i det sammanhang, den då förekom, *ej innebar tillräcklig uppmuntran för grufletaren*. I nämnda förslag hade nämligen icke upptäckaren såsom i det nu föreliggande bestämd företrädesrätt att under föreskrifna villkor erhålla grufdriftstillstånd, men då dessa villkor i regel icke torde af mindre bemedlade kunna uppfyllas, så synes företrädesrätten ej vara af så stort värde, därest den ej åtföljes af någon garanti för att upptäckaren verkligen erhåller skäligen belöning. På grund af det sagda och för att i högre grad än enligt föreliggande förslag uppmuntra till sökande af malmfyndigheter å kronans jord, vore skäl bibehålla förenämnda bestämmelse t. ex. på sådant sätt, att om, sedan skärpningsedel för någon utfärdats å nyupptäckt fyndighet, grufdriftstillstånd därå åt annan meddelas inom tio år, sedan skärpningssedeln utfärdades, skulle den, som erhåller grufdriftstillstånd, innan tillståndsbeviset till honom utlämnas, vara skyldig att till förmån för förenämnde upptäckare eller dennes rättsinnehafvare hos Konungens befallningshafvande i länet deponera 1,500 kronor jämte 300 kronor i ersättning för hvarje år af skärpningstiden, hvarunder författningsgillt skärpningsarbete af upptäckaren utförts, eller ock styrka, att denne med samma belopp förut godtgjorts. Ämbetsintyg af statens bergstjänsteman eller under edlig förpliktelse afgifvet intyg af tvenne kända och välfrejdade personer, att fyndigheten synbarligen ej tidigare varit föremål för undersökningsarbete eller bearbetning, torde kunna gälla som bevis, att den ej förut varit känd. Uppgift såväl om upptäckarens namn och hemvist vid skärpningssedelns utfärdande som ock i hvad mån han fullgjort skärpningstidens arbetsskyldighet kan naturligtvis af bergmästareämbetet lämnas. Utskottet torde, om det finner anledning tillstyrka bestämmelse i angifvet syfte, benäget närmare formulera densamma.

Enligt 36 § är kronan, då grufdriftstillstånd efter uppsägning från dess sida upphör, skyldig inlösa tillståndshafvarens för fyndighetens bearbetande eller annan i sammanhang därmed stående verksamhet anskaffade maskiner, kraftstationer, verkstäder, kraft- och andra ledningar, transportanordningar, husbyggnader och öfriga anläggningar inom område, som åt tillståndshafvaren af kronan upplåtits, allt mot ersättning efter egendomens värde, hvilket värde i brist af åsämjande skall, i den ordning lagen om skiljomän den 28 oktober 1887 stadgar, bestämmas af fem på angifvet sätt valda personer. Samma rättfärdighets- och billighetskraf, som föranlett denna bestämmelse, bör väl ock få göra sig gällande, om ifrågavarande maskiner, verk och byggnader etc. äro belägna på annan inom riket befintlig mark än kronans; åtminstone bör väl denna inlösningsskyldighet åligga kronan, i den mån skiljomännen finna detta skäligt och med billighet öfverensstämmande. Det är nämligen tydligt, att förhållandena kunna vara sådana, att en del af förenämnda byggnader och anordningar icke lämpligen kunna förläggas på kronomark, t. ex. med hänsyn till belägenheten af förefintligt vattenfall eller transportled, beskaffenheten af terrängen etc. De torde i de flesta fall för grufdriftstillståndets innehafvare väsentligen förlora sitt värde, om grufdriftstillståndet fräntages honom. Ej heller kan det vara ur nationalekonomisk synpunkt lämpligt att afskrämma grufinnehafvaren från att anlägga verkstäder för malmens bearbetning och förädling genom risken, att hans anläggningar i detta syfte å annan mark än kronans skulle, så att säga, komma att hänga i luften och förlora sin grundval genom att grufdriftstillståndet blefve honom fräntaget, ej heller att tvinga honom att, för att undvika denna risk, förlägga anläggningarna på kronomark, när detta vore ur andra synpunkter olämpligt. Det torde kunna öfverlätas åt skiljomännen att bedöma, om och i hvad mån inlösen i sådant fall må vara skälig, och äfven alternativt att taga i öfvervägande, därest framställning därom göres från endera parten, huruvida inlösen i detta fall må ersättas af en viss skadeersättning. Äfven här torde utskottet benäget formulera behöflig ändring.

Af 35 § 1 mom. andra punkten, äfven jämförd med 3 mom. af samma paragraf, synes framgå, att det förutsatts, att uppsägning från kronans sida skall äga rum äfven i det fall, att grufdriftstillståndet förverkats. Eljest skulle i senare fallet innehafvaren komma i gynnsammare läge, än därest han verkställt eller mottagit uppsägning, i det förbudet för honom att bortföra sin egendom gäller vid uppsägning, men ej vid förverkande utan uppsägning. Men har uppsägning från kronans sida ägt rum vid tillståndets förverkande, så skall kronan enligt 36 § vara skyldig

äfvén då inlösa tillståndshafvarens egendom, hvilket väl ej är meningen. Denna oegentlighet synes böra undanröjas.

På grund af hvad ofvan anförts, får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen ville besluta följande förtydliganden, tillägg och ändringar uti de i Kungl. Maj:ts proposition nr 51 föreslagna bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet å viss kro-
nojord:

1:o) att 2 § må erhålla följande lydelse:

Skärpningstillstånd må ej meddelas å:

1) område, som förklarats skola utgöra statsgruffält eller eljest fritagits från skärpningstillstånd, som redan är föremål för sådant tillstånd o. s. v.

2:o) att i 25 § 1 mom. tredje stycket efter orden »högst tio år» tilläggas orden »i sänder»;

3:o) att bestämmelse införes därom, att den, som hos bergmästaren styrkt sig hafva upptäckt förut okänd fyndighet och därå erhållit skärpningssedel, skall, därest gruvedriftstillstånd för fyndigheten åt annan meddelas inom tio år efter förenämnda skärpningssedels utfärdande, vara berättigad att af gruvedriftstillståndets innehafvare uppbära en belöning af 1,500 kronor jämte en ersättning af 300 kronor för hvarje år af skärpningstiden, hvarunder författningsgillt skärpningsarbete af upptäckaren utförts, och

4:o) att 36 § ändras därhän, att då gruvedriftstillstånd efter uppsägning från kronans sida upphör, skall kronan vara skyldig att inlösa den i 35 § 1 mom. omförmälda egendom efter dess värde, icke blott då denna egendom är belägen inom område, som af kronan upplåtits, utan äfvén ifall och i den mån vederbörande skiljomän finna det med billighet öfverensstämmande, då egendomen är belägen å annan svensk mark, varande ock skiljomännen berättigade att i detta fall öfverväga, huruvida icke, därest framställning från endera parten därom göres, inlösen må ersättas af en viss skadeersättning. Vid inlösen under angifna förhållande skall rätten till erforderlig mark åtfölja.»

Herr Lindhagens m. fl. motion.

Herr *Lindhagen* har i sin motion anført följande:

»Äfvén i tider, då den privata äganderätten till jord som mest uppburits af lagarna och åskådningssätten, har det framstått såsom en fråga för sig, om denna äganderätt äfvén rättsligen och rätteligen borde inbegripa mineralier, som gömdes i jorden. Man har häfdat, att staten, icke jordens innehafvare, vore ägare till desamma.

Den äldre rättsvetenskapen höll före, att denna statens rätt eller det så kallade bergsregalet uppstått först på tolfte och trettonde århundradet

genom enväldshärskares maktspråk. Den nyaste rättsforskningen åter har uppdagat, att statens rätt till mineralierna varit lag eller häfd mycket långt tillbaka i tiderna hos många olika folk, särskildt under inflytande af phönisisk eller romersk rätt.

Denna rättsuppfattning är naturlig. Den privata äganderätten till jord skyddas eller angripes allteftersom tillgången på jord öfverstiger eller understiger den allmänna efterfrågan och behovet därpå för mänsklig tillvaro. Då mineralierna hafva stort brukningsvärde, men deras förekomst är sällsynt, har man ansett det behöfligt och följaktligen äfven riktigt, att de tillhörde staten, det vill säga alla medborgare.

Nämnda åskådning, som framträdde nästan öfverallt, har dock under vissa tider varit grunlad eller till och med bortglömd. Detta antingen i följd af den enskilda egennyttans ingripande eller på grund af manchestertprincipers landvinningar.

Sälunda tillhörde i Storbrittanien mineralierna förr kronan, men med dess sjunkande makt tillskansade sig jorddrottarna dem. Följden har blifvit, att enligt nuvarande rätt i England tillhöra endast guld- och silfverfyndigheter ännu kronan, därför att det icke finnes några sådana. Alla öfriga förefintliga mineralier äro inneslutna i jordäganderätten. Denna senare rättsuppfattning har öfverförts till Förenta staterna.

I Frankrike tillhöra mineralfyndigheterna sedan gammalt staten. Äfven här sökte jorddrottarna och förmådde äfven för någon tid tillvälla sig en del af denna rätt, men kronan lyckades, senast på 1400-talet, återtaga hvad den förlorat. Under franska revolutionstiden anbefalldes physiokraterna, att grufvorna skulle afstås till jordägarna. Denna lära bekämpades segerrikt af Mirabeau och nationalförsamlingen förklarade dem för nationalegendom. Detta är i hufvudsak ännu gällande rätt i Frankrike. Statskoncession erfordras för att få idka grufdrift och staten bestämmer villkoren. Hvarken jordägaren eller upptäckaren hafva några lagliga företrädesrätter till grufdriften.

På enahanda grundsatser som den fransyska rätten bygger äfven gruflagstiftningen i Belgien, Holland, Luxemburg, Spanien, Portugal, Grekland, Turkiet och Tunis.

Italien har ej någon enhetlig gruflagstiftning. Den sardiniska grufstadgan öfverensstämmer med fransk rätt. På ett par orter tillhöra alla eller vissa mineralier jordägaren. På öfriga ställen äro de sedan romartiden skilda från jordegendomen. För ny grufdrift fordras dock öfverallt statslig koncession. Salt är nationalegendom.

För Tyskland, Österrike och Schweiz gäller, att förfogandet öfver mineralierna har tillkommit och fortfarande tillkommer staten. Någon

jordägarens rätt eller någon egen rättighet för uppfinnaren finnes icke. Emellertid har på senare tider särskildt från och med 1850- och 60-talen staten afstått sin företrädesrätt och tills vidare medgifvit enhvar att förvärfa rätt till grufvor på visssa i lagarna fastställda betingelser. Särskildt har detta i Preussen mest konsekvent genomförts. Denna rätt till fri inmutning kallas bergsbrukets friförklaring.

Norsk gruflagstiftning bygger i hufvudsak på den tyska uppfattningen.

Hvilka grundsatser, som i Sverige må hafva gällt för grufrätten från äldsta tider, synas icke vara af forskningen uppdagade. Att regalrätten till grufvor redan under senare tiden af medeltiden varit genomförd, antages dock såsom gifvet. Tämlichen otvetydigt uttalas detta i 1485 års förordning om malmberg. Under Gustaf den 1:ste framträdde regalrätten tydligt; alla malmberg i Sverige lyda till kronan, heter det i ett kungligt påbud. Under de följande tiderna stödde sig alla författningar om bergsbrukets ordnande på uppfattningen af kronan såsom ägare till mineralierna. Denna regalrätt låg äfven till grund för 1600-talets gruflagstiftning. I en författning från den tiden kallas hela bergsnäringen för kronans bergverk. Denna regalrätt utöfvades dels så, att kronan dref bergsbruk för egen räkning — år 1639 ägde kronan exempelvis i Södermanland 8 grufvor, 5 hyttor och 9 hamrar — och dels privilegierade personer att idka grufdrift. På 1700-talet började emellertid äfven här göra sig gällande enahanda strömningar som i Tyskland till förmån för bergsbrukets friförklaring. I förordningen den 27 augusti 1723 stadgades sålunda, att med ordet regale därefter ej skulle förstås annat, än att kronan förbehöll sig att privilegiera den, som hade håg, lust och förmögenhet att idka grufdrift. Uppfinnarens rätt bestämdes i sammanhang härmed till fjärdedelen af grufvan och vid vissa ädlare verk till hälften. Med tiden utsträcktes uppfinnareandelen i allmänhet till hälften. Någon bestämd rätt för jordägaren att deltaga i arbetet nämnes ej i 1723 års författning. En konsekvens af densamma var emellertid, att jordägaren skulle medgifvas att för andra hälften deltaga i grufdriften. Denna konsekvens utdrogs af senare författningar och gäller äfven för närvarande. Men därvid kvarstår till följd af regalrätten, att jordägaren ej får förbjuda andra bearbeta mineralfyndigheter samt måste själf uppträda som uppfinnare och iakttaga därför stadgade former för att vinna rättighet att bryta mineralier å egen mark.

Af den förestående framställningen framgår således, att hos de anglosachsiska, latinska och germanska folken statsmaktens äganderätt till mineralierna varit ursprungligen en i det stora hela själfskrifven och

erkänd sak. Med tiden har emellertid förhållandena utvecklats så, att inom England mäktiga jordnagnater usurperade denna rätt från kronan till förmån för jordägaren, hvilken nya rättsordning ännu bibehållit sig inom den alltid mycket konservativa anglosachsiska rätten. Bland de latinska folken och deras efterliknare har däremot statsmakten, segerrikt afvisande de enskilda jordägarnes äfven här framkomna anspråk, ännu in i våra dagar bibehållit sin suveränitet öfver malmfyndigheterna. Den germanska rätten slutligen har gått den vägen, att staten utan att uppgifva regalrätten tills vidare disponerat densamma på det sättet, att hvem som helst, som upptäckte en mineralfyndighet, privilegierats att för egen räkning bearbeta densamma med eller utan tillåtelse för jordägaren att till någon del få deltaga i arbetet.

Häraf följer således, att regalrätten till grufvor fortfarande ligger till grund för den svenska gruflagstiftningen. Det utbyte af inmutning mot koncessionssystemet innebär således ur privaträttslig synpunkt ingen fullständig nyhet, utan blott en förändring i det sätt, hvarpå staten använder sin regalrätt.

Det bör då möta så mycket mindre betänkligheter för en dylik förändring, om ett verkligt behof däraf verkligen förefinnes. Så är och förhållandet. Man har på senare tider haft tillräckligt nedslående erfarenheter af den nuvarande lagstiftningens äfventyrliga verkningar. Äfven de, som ej vilja gifva något erkännande åt synpunkten, att värdeutbytet af mineralierna bör i möjligaste mån komma nationen i sin helhet tillgodo, måste dock medgifva, att det äfven här finnes statsintressen att bevaka, hvilka aldrig komma till sin rätt genom den fria inmutningen. Insikten härom vaknar mer och mer.

Våra erfarenheter ha också redan ledt till vissa inskränkningar i inmutningsrätten. Sälunda blef genom 1886 års lag om eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter koncessionssystemet tillämpadt på dessa.

En annan sådan tidsföreteelse är det provisoriska upphäfvandet sedan år 1902 af inmutningsrätt för annan än kronans räkning å kronojord, som ej innehafves under ständig besittningsrätt eller är anslagen till boställe. Från 1907 har enahanda förbud utfärdats för Västerbottens och Jämtlands län.

Ett lika tydligt språk, i hvilken riktning erfarenheten lärt oss, att gruflagstiftningen nu bör gå, talar den uppgörelse, som på statsmaktens initiativ åren 1907 och 1908 ägt rum i fråga om statens delägarskap i och lösningsrätt till järnmalmsförekomsterna i Kiruna och Gällivare samt Svappavaara.

Det förtjänar också omnämnas, att inom de två nordligaste länen på senare tider med Riksdagens tillåtelse skett åtskilliga upplåtelse af kronojord för bearbetande af icke inmutbara bergsprodukter med tillämpning af koncessionssystemet.

En ohållbar konsekvens af inmutningsrättens bibehållande är särskildt att anteckna.

Sakkunniga intyga, att en relativt obetydlig del af landet och i synnerhet af Norrland ännu varit föremål för detaljerade undersökningar om mineralförekomster. Det är därför ett förhastadt påstående, som ofta på lösa antaganden framkastas, att icke mycket vidare vore att upptäcka. Professorn vid tekniska högskolan W. Petersson erinrar i detta afseende i ett utlåtande, hurusom den ifriga malmundersökning, som för- anleddes af järnvägsbyggandet Gellivare—Ofoten, resulterade till upptäckandet inom Jukkasjärvi och Gellivare socknar af en mängd malmfyndigheter inom områden, där förut inga eller endast enstaka fynd voro kända, såsom Tuollavaara, Ekströmsberg, Mertainen, Leveäniemi m. fl. Oaktadt denna systematiska undersökning upptäckas där fortfarande nya fyndigheter.

Man säger nu, att inmutningsrätten är nödvändig för upptäckandet af nya fyndigheter. Under antagande, att ett sådant upptäckande är särdeles nödvändigt äfven för närvarande, hvarom olika meningar göra sig gällande, bör detta lika väl kunna ske med koncessionssystemet, såsom erfarenheten ju ock visat. De upptäckter, som göras af grufarbetare och andra ensamma letare samt af dessa sedan mot en ringa ersättning öfverlätas åt andra, som hafva tillfälle att närmare undersöka saken, kunna och pläga också med koncessionssystemet särskildt honoreras, och detta ofta på ett rättvisare sätt än under köpsläende med förste spekulant, som annäler sig. En verklig malmundersökning åter af en trakt kräfver en välutrustad och dyrbar vetenskaplig expedition. Dylika expeditioner bekostas för närvarande af enskilda kapitalister. Skulle åter dessa, ifall deras vinst genom koncessionssystemet i någon mån begränsades, upphöra därmed, hvilket dock icke behöfver blifva händelsen, ligger det i hvarje fall nära till hands, att staten själf utrustar dylika vetenskapliga expeditioner.

Medel för en början till en dylik expedition beviljades också vid 1907 års riksdag i syfte att åstadkomma utredning rörande malmförekomster och tekniskt användbara bergarter kring den ifrågasatta inlandsbanan. Detta beslut för- anleddes af ett vid riksdagen framställt ännu vidsträcktare yrkande om en undersökning i hela riket af mängden förefintliga nyttiga mineralier. Uti ett i detta ärende infor- dradt yttrande

betonade chefen för geologiska undersökningen vikten af sådana undersökningar genom statens försorg.

Det ligger i öppen dag och medgifves äfven af sakkunniga, att dylika undersökningar å statsverkets sida icke rimligen låta sig förenas med tillvaron af inmutningsrätten, med hvars tillhjälp enskilde kunna obehindradt passa på att tillgodogöra sig frukterna af statens utredning. Ur denna synpunkt kan den beslutade statsundersökningen kring inlandsbanan knappast betecknas annat än som ett obetänksamt företag. Lika orimligt skulle det varit, om Riksdagen bifallit en år 1907 väckt motion att med statsmedel direkt understödja enskilda för upptäckande af malmfyndigheter för dessas egen räkning.

Af det anförda framgår, såvidt vi förstå, att tiden nu är inne i vårt land att indraga inmutningsrätten och återgå till ett mera kontrolleradt förfogande öfver mineralrikedomarna. Därmed är icke sagdt, att ej inmutningsrätten fyllt sitt värf under vissa perioder. Men hvarje rättsinstitut är underkastadt förvandlingens lag. Nya tider och nya förhållanden hafva sina särskilda kraf. Bergsbrukets redan nådda utveckling, tidens rastlösa sträfvan att med oanade hjälpmedel skapa enskilda monopol och framkalla rofbrytning, våra egna erfarenheter i dylika afseenden, allt detta bör ha uppdagat, att staten bort redan för länge sedan inslagit på andra vägar i begagnandet af sin regalrätt till mineralierna. Likaväl som man i Preussen funnit tiden vara inne att genom en återgång till koncessionssystemet skydda landets förnämsta mineraltillgångar, kol och salt, mot den enskilda spekulationen, lika väl bör det gamla järnbärrlandet bereda sig ett motsvarande skydd för sina återstående främsta malmtillgångar. Härmed är icke sagdt annat, än att man i alla fall både kan och bör tillgodose såväl uppfinnarens och jordägarens skäligen anspråk som industriens kraf att erhålla tillräckligt med malm utan byråkratiska hinder och omgångar.

På hufvudsakligen ofvanstående skäl väcktes åren 1908 och 1909 motion om ny gruffagstiftning i syfte, att inmutningsrätten skulle upphävas samt nya fyndigheter af nu inmutbara mineralier i stället bearbetas af staten eller ock af enskilde efter erhållen statskoncession. Förslagen afslogos af båda kamrarna, i Andra kammaren dock efter omröstningar, som gäfvos betydande röstsiffror till förmån för förslaget.

Då nu proposition väntas till detta års Riksdag med definitivt förslag i anledning af inmutningsrättens suspendering å kronojord i de nordligaste länen, hemställes ånyo,

att Riksdagen ville:

1:o) anhålla, att Kungl. Maj:t måtte för Riksdagen framlägga förslag till lagstiftning, hvarigenom inmutningsrätten till mineralfyndigheter upphäfves och ersättes med ett koncessionssystem för tillgodogörande af dylika fyndigheter;

2:o) för sin del i afvaktan på nämnda lagstiftning antaga en provisorisk lag om upphäfvande af inmutningsrätten och föreskrift, att Konungens tillstånd erfordras för bearbetande af ny mineralfyndighet.»

Utskottets yttrande.

*Koncessions-
system eller
inmutnings-
system.
Herr Lind-
hagens m. fl.
motion.*

Med afseende å lagstiftningens förhållande till frågan om rätten att bearbeta och tillgodogöra sig i jorden förekommande metaller och mineralier torde man kunna särskilja tre väsentligen olika hufvudprinciper, nämligen den engelska, enligt hvilken metallerna och mineralierna i rättsligt afseende åtfölja den mark, där de förekomma, den franska eller så kallade koncessionsprincipen, som tillerkänner staten rätt att bestämma hvem som skall äga utnyttja dem med hänsyn uteslutande till förmågan hos den, som därtill anmäler sig, och hvarvid upptäckaren icke har någon gifven företrädesrätt, samt den i den tyska, svenska m. fl. länders rätt gällande s. k. inmutningsprincipen, enligt hvilken rättigheten att bearbeta och tillgodogöra sig en mineralfyndighet i främsta rummet tillkommer dess upptäckare.

Såsom i herr Lindhagens m. fl. ifrågavarande motion erinrats har för vårt land vid olika tillfällen ifrågasatts, att inmutningsrätten måtte beträffande all jord upphävas och ersättas med ett annat system för mineralfyndigheters tillgodogörande. I sistnämnda motion påyrkas utan inskränkning inmutningsrättens ersättande med ett koncessionssystem.

Med afseende härå anförde föredragande departementschefen till det statsrådsprotokoll af den 4 december 1908, som fanns i utdrag fogadt vid en af propositionerna i det föreliggande ämnet till 1909 års Riksdag följande: »Vid flerkaldiga tillfällen under sistförflutna århundradet har yrkats, att inmutningsrätten borde helt och hållet upphävas, således jämväl hvad angår den privata jorden. Dessa yrkanden motiverades hufvudsakligen med hänvisning till dels det intrång, som jordägarne till följd af inmutningsrätten nödgades lida i sitt förfogande öfver jorden och som långt ifrån alltid kunde anses behöfligt eller lämpligt, och dels de olägenheter, som den esomoftast starkt florerande mutsedelshandeln medförde, särskildt därutinnan, att de verkliga idkarna af bergsnäringen tvungos till förmån endast för åtskilliga spekulanter betala öfverdrifna pris för gruf-

vorna. Under debatterna i denna fråga frambars väl någon gång tanken att medelst ett koncessionssystem ersätta inmutningsrätten, men de ojämförligt flesta af denna rätts motståndare voro af den åsikt, att med inmutningsrättens upphäfvande mineralierna borde öfverlämnas åt jordägarens fria förfoganderätt och således bergsnäringens idkare tvingas att i förekommande fall träffa uppgörelse med vederbörande jordägare. På denna princip hvilade det förslag till förordning om grufvor, som — med anledning af 1872 års Riksdags begäran om utredning angående ändring i gruflagstiftningen — blef inom civildepartementet upprättadt. Detta förslag mötte emellertid från nästan alla håll starkt motstånd och blef ej framlagdt för Riksdagen. Vid antagandet år 1884 af förslaget till den nuvarande grufvestadgan visade sig äfven, att inom Riksdagen sympatierna i mycket öfvervägande grad voro för inmutningsrättens bibehållande.

Jag kan ej heller finna det vara af förhållandena påkalladt att nu framlägga förslag om inmutningsrättens upphäfvande såvidt den privata jorden angår. En ändring i lagstiftningen, hvarigenom staten tillerkändes äganderätt till mineralierna å jord af sistnämnda slag samt rätt att för egen räkning förfoga öfver desamma, skulle enligt min mening otvifvelaktigt innebära ett obehörigt ingrepp i den bestående jordäganderätten. Skäl af så tvingande natur, att de skulle kunna motivera ett dylikt ingrepp, synas mig ingalunda föreligga. Hvad åter angår frågan, huruvida ej möjligen från andra synpunkter vore lämpligt, att inmutningsrätten å enskild jord upphäfdes och, utan att staten trädde i den enskilde jordägarens ställe, ersattes med annat system, exempelvis ett koncessionsförfarande af den typ, som hos oss redan gäller beträffande stenkol, torde anledning ej föreligga att upptaga denna fråga till behandling i samband med den nu förevarande. Den i ärendet förebragta utredningen har utslutande afsett förhållandena å kronojord. Upptagandet af nyss nämnda fråga skulle alltså icke kunna ske utan att ytterligare utredning ävåbragtes. Hvilka åsikter man än må äga om lämpligheten af en lagstiftning i den nu antydda riktningen, torde man nödgas erkänna — med hänsyn till de svårigheter, som gruflagstiftningsärenden städse visat sig innefatta — att en sammankoppling af denna fråga med den nu aktuella om inmutning å kronojord skulle i ännu åtskilliga år fördröja den sistnämndas afgörande. Då i allt fall på grund af den olikhet i utgångspunkt, som mellan dessa frågor förefinnes, föga utsikt torde vara att erhålla en för båda slagen af jord gemensam lagstiftning, har jag ansett den fördel, som en lösning af de båda frågorna i ett samband skulle kunna innebära, ej uppväga olägenheten af att med ordnandet af förhållandena å kronojord ännu i flera år måste anstå.»

Såsom i sistomförmälda motion framhållits, har i lagen den 28 maj 1886 angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter upptagits den franska koncessionsprincipen med rättighet för den som erhåller koncessionen att mot skälig godtgörelse till upptäckaren och full lösen för nödigt område å marken bearbeta fyndigheten. Skälen till den särställning stenkolen sålunda ansetts böra intaga hafva hufvudsakligen varit, att det intrång i jordägarens rätt, tillgodogörandet af stenkolsfyndigheterna medför, vore för stort för att detsamma borde lämnas så fritt, som skedde genom inmutning. Dels vore den mark, hvarest, såvidt man kände, stenkol i vårt land förekomme, af vida bättre beskaffenhet och högre värde, än de områden, som för annan grufdrift kunde komma i fråga. Dels måste, i följd af stenkolsflötsernas vidsträckta utbredning och ringa mäktighet, för desammas bearbetande tagas i anspråk ojämförligt större vidder än för bergmalmer.

Vid den tidigare behandlingen inom Riksdagen af frågan om inmutningssystemets ersättande hvad vårt land angår med ett koncessions-system enligt de principer, som i herr Lindhagens m. fl. förevarande motion ifrågasatts, har framhållits, att grufveindustrien enligt sin natur alltid varit och är af en viss riskabel beskaffenhet. Med de stora uppoffringar och dryga omkostnader, som ofta utan motsvarande vinst äro förenade med densamma, måste det därför fordras en stark uppmuntran för den enskilde, för att han skall drifva den och stå risken därför. Äfven måste det vara en uppgift för lagstiftningen angående denna näringsgren att sörja för att de metaller och mineralier, ett land kan gömma, ej förblifva förborgade skatter, utan att näringslivet och befolkningen och därmed samhället i dess helhet få tillgodonjuta de förmåner, åtkomsten af dessa tillgångar kan medföra. I båda nu angifna afseenden innebär det enligt utskottets mening en fara att så kringskära bearbetarens eller upptäckarens rätt, som motionärerna herr Lindhagen m. fl. synas önska. Stor försiktighet härutinnan synes utskottet vara af nöden. Att grufve- och bergsverksindustrien hos oss nått den grad af utveckling, som skett, därför hafva vi enligt utskottets mening i väsentlig grad att tacka den princip om upptäckarens rätt och om fri konkurrens i fråga om denna rätt, som hos oss vunnit häfd.

Från sakkunnigt håll har också ända in i senaste tid inmutningssystemet vunnit erkännande. I det betänkande, som den 7 februari 1907 afgafs af de af regeringen tillkallade sakkunniga för utredning rörande möjligheten att vid upphäfvande af inmutningsrätten inom Norrbottens län kunna uppmuntra den enskilda företagsambeten till upptäckande af malmfyndigheter, framhölls sålunda, att inmutningsrätten fortfarande vore

af den största betydelse för den svenska bergshandteringen genom den lätthet den bereder denna handtering att erhålla malmer och den sporre till uppletande af sådana, den innebär. Samma mening har sedermera förfäktats såväl af fullmäktige i järnkontoret i deras yttrande öfver sagda förslag som af andra i ämnet sakkunniga.

Vid nu anförda förhållanden synes det utskottet icke tillrådligt, att åtgärd vidtages för införande för hela landet af ett sådant alldeles nytt system i det afseende, hvarom är fråga, som i herr Lindhagens m. fl. ifrågavarande motion påyrkas. Ett sådant steg skulle enligt utskottets mening icke blott lända till skada för bergshandteringen och dess utveckling, utan äfven, på sätt ofvan framhållits, hvad den enskilda jorden angår, stå i strid mot den från gammal tid sig härledande uppfattningen angående jordägarens rätt i ifrågavarande afseende, hvarå den nuvarande grufslagstiftningen i vårt land hvilar. Det torde vara så mycket mindre anledning att nu vidtaga åtgärd i det i omförmälda motion ifrågasatta syftet, som det, om i en framtid fråga skulle uppkomma att omlägga grufslagstiftningen, såvidt rör jord i allmänhet, för frågans lösning gifvetvis skulle vara till fördel att kunna bygga på erfarenhet af ett system, hvar- till beträffande viss jord redan föreligger i de omförmälda propositionerna innefattadt förslag. Öfver detta förslag går utskottet nu att närmare yttra sig.

Det i omförmälda proposition nr 50 innefattade förslaget till lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i grufvestadgan afser upphäfvande af rätten att å kronojord, som står under kronans omedelbara disposition eller upplåtits till begagnande under viss tid, inmuta mineral, som enligt gällande grufvestadga äro föremål för inmutning. Det likaledes i propositionen nr 50 intagna förslaget till lag, innefattande bestämmelser angående grufdrift å viss kronojord, samt det i propositionen nr 51 innefattade förslaget till bestämmelser angående undersökning och tillgodogörande af mineralfyndighet å samma jord innehålla de hufvudstadganden, som beträffande ifrågavarande jord skulle träda i stället för inmutningsrätten. Om sistnämnda i propositionen nr 51 innefattade bestämmelser skulle det enligt propositionen tillkomma Riksdagen att ensam besluta. Vidare skulle, på sätt i propositionen nr 53 föreslås, Riksdagen ensam besluta om utläggande af vissa statsgrufvefält, å hvilka, i den mån marken å dem utgöres af annan kronojord än sådan, som innehafves under ständig besittningsrätt eller är till boställe anslagen, allt arbete för undersökning och tillgodogörande af mineralfyndigheter skulle vara enskilde förbjudet. Förutnämnda förslag hafva föranledt dels det i propositionen nr 50 in-

*Propo-
sitionerna.*

tagna förslaget till lag om ändring i lagen om nyttjanderätt till fast egendom, dels ock propositionen nr 52 angående visst tillägg till de af Riksdagen antagna grunderna för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner. Slutligen skulle af Konungen i administrativ väg lämnas vissa föreskrifter angående ordningen för den ifrågavarande grufdriften, motsvarande sjätte kapitlet i gällande grufvestadga.

Beträffande innehållet i ifrågavarande propositioner samt de skäl, som för dem ligga till grund, får utskottet hänvisa till propositionerna. Af dem framgår, att i stället för systemet med inmutning föreslås ett annat system, enligt hvilket rätt till anställande af arbete för undersökning af fyndighet (skärpningstillstånd) och rätt till tillgodogörande af fyndighet (grufdriftstillstånd) skulle tillkomma enskilde enligt vissa bestämda grunder. De uppställda förutsättningarna för skärpningsstillstånd äro i sak desamma som villkoren för erhållande af mutsedel enligt grufvestadgan; och innehafvare af skärpningstillstånd äger, om han fullgör den honom åliggande arbetskyldighet och ej bryter mot meddelade föreskrifter, företrädesrätt till erhållande af grufdriftstillstånd. Erhållet tillstånd fortvarar enligt förslaget utan uppsägningsrätt från kronans sida under 25 år från meddelandet. Efter nämnda tids förlopp kan uppsägning ske, i hvilket fall tillståndet skall upphöra vid utgången af femte kalenderåret efter det, hvarunder uppsägning skett. Tillståndshafvaren å sin sida skall vara berättigad frånträda tillståndet den 31 december året efter det, hvarunder anmälan därom skett. Då grufdriftstillstånd upphör, har kronan rätt att inlösa vissa tillståndshafvarens anläggningar. Skyldighet därtill äfvensom därutöfver viss ersättningsplikt åligger kronan, därest tillstånd upphör på grund af uppsägning från kronans sida.

Det synes utskottet, som om de principer, som kommit till uttryck i de förevarande förslagen, vore i det hela tillfredsställande, när man vill upphäfva inmutningsrätten. Med möjligheten att bereda staten inseende öfver samt skäligen afkastning af grufvor på kronojord förenar det en af inmutningssystemets ofvan framhållna hufvudsakliga fördelar, nämligen att genom den utsikt det öppnar för upphittaren af en fyndighet att få njuta densamma till godo erbjuda en verklig lockelse till efterforskande och bearbetande af fyndigheten. Men äfven om utskottet alltså funnit sig kunna i hufvudsak ansluta sig till det nya system, som i de föreliggande förslagen vunnit uttryck, har dock utskottet funnit anledning att mot dem framställa vissa erinringar.

Hvad först angår förslagens yttre uppställning anförde chefen för justitiedepartementet till förutnämnda statsrådsprotokoll, som i utdrag åtföljde propositionen i ämnet till förlidet års Riksdag, att det vore uppenbart, att den af honom förordade inskränkningen i rätten till inmutning å kronojord icke kunde genomföras i annan ordning än den, som för ändring af allmän civillag funnes föreskrifven i 87 § regeringsformen. Å andra sidan ansåg departementschefen med hänsyn till den form, som för de blifvande upplåtelseerna funnits lämplig, reglerna om dessa ej böra erhålla civillags natur, utan syntes det, då kronan efter inmutningsrättens bortfallande vore såsom jordägare berättigad att fritt förfoga öfver fyndigheterna å sin mark, böra jämlikt 77 § regeringsformen tillkomma Riksdagen ensam att bestämma om grunderna för förvaltningen af dessa fyndigheter.

Med afseende härå vill utskottet erinra, att ifrågavarande föreskrifter, hvilka, såsom i sistberörda proposition framhölls, afse bland annat att gifva regler, huru viss rätt till undersökning och tillgodogörande af malmfyndigheter skall kunna af enhvar vinnas, i väsentliga delar äro af samma allmän-giltiga beskaffenhet som de för närvarande i grufvestadgan meddelade föreskrifter angående inmutning å samma jord, hvarom nu är fråga. Att de ej äro mindre betydelsefulla för vare sig samhället eller den enskilde, torde vara uppenbart. Härtill kommer, att, på samma sätt som är fallet vid inmutning, här beröras ej blott rättsförhållanden mellan kronan och fyndighetens bearbetare, utan äfven mellan den sistnämnde och andra enskilde — en omständighet, som vid utförandet af den använda metoden med afseende å ifrågavarande föreskrifters meddelande visat sig medföra praktiska olägenheter, hvilka undvikits, om äfven de i propositionen nr 51 innefattade bestämmelser gifvits formen af lag. Sålunda hafva nu vissa föreskrifter, som ansetts icke böra saknas bland sistberörda bestämmelser, dock ansetts vara af den vikt, att de borde meddelas i allmän lag. Detta är, till följd af i sådant hän-seende inom högsta domstolen framställd anmärkning, händelsen med de i 2 § 2, 3 och 4 mom. af sagda bestämmelser meddelade stadganden angående fredande af där omförmälda områden från skärpning. Med anledning förnämligast af berörda anmärkning har utarbetats det i propositionen nr 50 innefattade särskilda förslaget till lag angående grufvdrift å viss kronojord, uti hvilket nämnda stadganden äfven upptagits. Vissa andra förhållanden, som hafva afseende å tredje man, synas, där de icke, såsom vid fråga om reglerande af nyttjanderättshafvares rättsställning, föranledt ytterligare särskild lagstiftning, icke hafva i de föreliggande förslagen vunnit behörigt beaktande. Så är t. ex. händelsen rörande i allmänhet tillståndshafvarens förhållanden med afseende å närbelägen enskild mark

Formen för den ifrågavarande lagstiftningen.

och dess ägare eller innehafvare. Vid fråga om inmutning finnas för vissa motsvarande fall föreskrifter meddelade bland annat i 11 och 32 §§ grufvestadgan.

Utskottet har af anförda skäl ansett, att berörda bestämmelser i propositionen nr 51 böra erhålla formen af lag, stiftad i den ordning 87 § regeringsformen stadgar.

Lagstiftningens tillämplighetsområde.
Herr Magnusons motioner.

Hvad därefter angår frågan, huruvida den nya lagstiftningen bör, såsom under ärendets första behandling ifrågasatts, allenast afse Norrbottens län eller erhålla allmännare giltighet, har chefen för justitiedepartementet till förut åberopade statsrådsprotokoll uttalat att, på sätt de sakkunniga i betänkandet af år 1907 framhållit, förhållandena ej syntes betinga olika regler i förevarande ämne för skilda län. Bortsett från att å kronans jord i de sydligare länen upptäckter af mineralfyndigheter icke kunde väntas ske i synnerlig omfattning, ansåg departementschefen, att de för inmutningsrättens upphäfvande anförda skälen ägde giltighet såväl då fråga vore om dessa län som beträffande Norrbottens län.

Med afseende å de sakkunnigas nämnda, af departementschefen åberopade yttrande må erinras, att såsom de äfven framhöllo, af dem i främsta rummet syftades på Västerbottens och Jämtlands län, där inmutningsförbud vid utlåtandets afgifvande ännu icke gällde. Redan den omständigheten, att i nordligaste Sverige, men ej i landet i öfrigt särskild lagstiftning i det ifrågavarande afseendet kommit till stånd, tyder väl därpå, att förhållandena i sagda del af landet ansetts väsentligen annorlunda än eljest. Medan beträffande de förevarande delarna af Norrland med sina stora å malmförekomster ännu ganska utforskade vidder erfarenheten ansetts hafva ådagalagt, att inmutningssystemet, sådant det hittills tillämpats å kronojord, ej varit lämpligt, lär någon motsvarande erfarenhet ej kunna med något fog åberopas beträffande landet i öfrigt. Då år 1907 det provisoriska inmutningsförbudet utsträcktes att gälla äfven Västerbottens och Jämtlands län framhöll också föredragande departementschefen, att ytterligare utvidgning af förbudets tillämplighetsområde icke syntes för det dåvarande erforderlig. Enligt hvad i det föreliggande förslaget uttryckligen uttalas är — såsom, på sätt chefen för justitiedepartementet anmärkt, lär vara fallet äfven i gällande grufvestadga — med kronojord att förstå ej blott jord af viss kameral natur, utan öfverhufvud all ifrågavarande jord, hvartill kronan är ägare. Frågan om den förevarande lagstiftningens tillämplighet eller icke, blir alltså beroende af den tillfälliga omständigheten, huruvida kronan eller enskild person är jordens ägare. Är ett och samma gruffält beläget delvis på mark, som äges af kronan, och delvis på enskild mark, blifva, såsom i herr Magnusons ifrågavarande

motioner framhållits, olika lagbestämmelser gällande för olika delar af grufvältet. Olägenheterna af antydda förhållanden bliwa naturligen, ehuru äfven i de nordliga länen möjligen framträdande, afsevärdt större i öfriga Sverige. Vissa delar af de föreslagna bestämmelserna bära äfven prägeln af att, såsom 1907 års sakkunnigas hela förslag, vara särskildt afsedda för norrländska förhållanden. Exempel härpå erbjuda de i 6 och 21 §§ af i propositionen nr 51 förekommande stadganden angående storleken af de områden, skärpnings- och grufdriftstillstånden skola eller kunna omfatta, och hvilka äro afsevärdt större tilltagna än motsvarande områden enligt grufvestadgan. I hvarje fall synes det icke kunna vara annat än till nytta, att verkningarna af den nya lagstiftningen först blefve pröfvade inom ett mer begränsadt område.

Af nu anförda skäl hafva de i herr Magnusons omförmälda motioner framställda yrkanden om den ifrågavarande lagstiftningens begränsning till Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län synts utskottet förtjäna beaktande.

Med afseende i öfrigt å innehålllet i det Kungl. förslaget har utskottet i anslutning bland annat till synpunkter, som gjorts gällande i herr Bosæus' ofvan omförmälda motion, funnit sig böra framhålla följande.

Ehuru naturligen i allmänhet bör gälla, att för att sådan kronojord, hvarom är fråga, skall vara undandragen enskildes grufdrift, densamma bör hafva i den särskilda ordning, det föreliggande förslaget innehåller, förklarats för statsgrufvält, synes det dock mindre egentligt, att i hvarje fall, då fråga är om jord, med afseende hvarå dylikt förklarande icke meddelats, kronan skall vara nödsakad underkasta sig det med skärpningen förenade intrång. I detta afseende synes kronan knappast fullt betjänt ensamt vare sig af de inskränkningar, som innehållas i 2 § af ifrågavarande bestämmelser, eller af den väl äfven för kronan förefintliga möjligheten att för egen räkning beträffande viss mark förskaffa sig skärpnings- eller grufdriftstillstånd, hvarvid ju kronan blir underkastad flere af de för tillståndets uppehållande gällande allmänna villkor.

Beträffande frågan om särskild belöning i vissa fall för den, som erhållit skärpning, har i ett af de statsrådsprotokoll, som i utdrag åtföljde propositionen i förevarande ämne till 1909 års Riksdag, närmare angifvits de skäl, som föranledt afvikelse i detta hänseende från föreskrifterna i 1907 års förslag, enligt hvilket upptäckaren af en fyndighet skulle, i händelse arbetstillstånd blefve annan meddeladt, vara berättigad att af denue erhålla en belöning af 1,500 kronor. Om det också, på sätt i nämnda statsrådsprotokoll framhållits, är sannt, att med den nu använda princi-

*Lagstiftningens innehåll i öfrigt.
Herr Bosæus' motion.*

pen en dylik belöning är umbärlig och i många fall ej erforderlig, synas dock, såsom i herr Bosæus' motion gjorts gällande, förhållanden kunna inträffa, där en sådan i någon form skulle vara lämplig. Att för hvarje fall på förhand fastslå belöningens belopp, torde dock ej böra ske. En förutsättning för användbarheten af en sådan särskild belöning i någon form bör äfven vara, att bestämmelserna därom befinnas kunna så afvägas, att tvister om densamma i möjligaste mån undvikas.

De i 34 § af de föreslagna bestämmelserna meddelade föreskrifter angående rätten för kronan att efter 25 års förlopp när som helst uppsäga grufdriftstillståndet att upphöra vid utgången af femte kalenderåret efter det, hvarunder uppsägning skett, synas utskottet alltför litet beakta tillståndshafvarens intresse samt äfven ägnade att, sedan de 25 åren förflutit, göra honom obenägen att nedlägga erforderligt kapital och intresse å rörelsen.

På sätt i sist omförmälda motion framhållits, finner äfven utskottet de föreslagna bestämmelserna angående kronans rätt och plikt med afseende å inlösen och ersättning, då grufdriftstillstånd upphör, icke tillfredsställande. Det synes utskottet icke riktigt, att den nämnda skyldigheten eller rättigheten för kronan med afseende å en till grufdriften hörande anläggning alltid skall vara inskränkt till de fall, då denna är belägen på ett från kronan ått tillståndshafvaren upplåtet markområde. Äfven om anläggningen skulle beröra annan mark, bör väl, till förmån för kronan eller tillståndshafvaren, lösen eller skadestånd kunna ifrågakomma, och då i viss utsträckning gälla äfven i fråga om tillståndshafvarens rätt till marken.

Det i propositionen nr 53 innefattade förslaget angående utläggande af vissa *statsgrufvefält* har utskottet icke funnit gifva anledning till någon saklig anmärkning eller erinran.

På grund af hvad utskottet nu anfört, och då af ofvan framhållna skäl utskottet anser en omarbetning af de i propositionerna nr 50, 51 och 52 innefattade förslagen erforderlig, hvilken icke lämpligen kunnat af utskottet verkställas, anser sig utskottet böra afstyrka bifall till nämnda propositioner i föreliggande skick. Vid sådant förhållande lär icke heller det i propositionen nr 53 innefattade förslaget angående utläggande af vissa *statsgrufvefält*, hvilket för öfrigt af Kungl. Maj:t föreslagits till antagande af Riksdagen endast under förutsättning, att berörda propositioner nr 50 och 51 vunne Riksdagens godkännande, böra för närvarande af Riksdagen antagas.

Det nu gällande *provisoriska förbudet mot inmutning* i de tre nordligaste länen bör naturligen i afvaktan på en definitiv lagstiftning tills vidare uppehållas. I sådant syfte får utskottet, under förutsättning af Riksdagens bifall till hvad utskottet ofvan uttalat, föreslå till antagande nedanstående lag, hvarigenom nämnda förbud, som för närvarande gäller till den 1 oktober 1910, ytterligare provisoriskt utsträcker.

På grund af hvad utskottet ofvan anført, får utskottet hemställa:

1:o) att Kungl. Maj:ts ifrågavarande propositioner nr 50, 51, 52 och 53 icke måtte af Riksdagen bifallas;

2:o) att herr Magnusons förevarande motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

3:o) att herr Bosæus' förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

4:o) att herr Lindhagens m. fl. ifrågavarande motion icke heller måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda; samt

5:o) att Riksdagen, i händelse af bifall till utskottets ofvan under 1:o) gjorda hemställan, måtte för sin del antaga följande

Lag

om inskränkning i inmutningsrätten.

Inom Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län må under tiden intill den 1 oktober 1911 endast för kronans räkning inmutning ske å kronojord, som ej under ständig besittningsrätt innehafves eller är till boställe anslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1910.

Stockholm den 29 april 1910.

På det sammansatta utskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Reservationer.

Vid punkt 1:o

af herrar *D. Persson, Berggren, greve Hamilton, Jansson* i Edsbacken, *Jönsson* i Kvarnberga, *Kronlund, Lindhagen* och *Pettersson* i Södertälje, hvilka beträffande utskottets motivering anført:

»Enligt vår uppfattning bör en ny i stort sedt enhetlig gruflagstiftning komma till stånd, byggd på den principen, att mineralier, i den mån de ej redan äro tagna i bruk af enskilda, skola närmast falla inom statens intresseområde, oafsedt om fyndigheten ligger på kronans eller enskildas mark. Olika meningar äro rådande om hvilken princip beträffande eganderätten till mineralfyndighet ligger till grund för den nuvarande gruflagstiftningen. Säkerligen kan man här ej komma längre än till att oklarhet råder i detta ämne. Denna oklarhet bör då undanröjas, och detta förefaller af flera skäl böra ske genom ett förklarande, att mineralerna falla under statens intresseområde i stället för att gå den motsatta vägen och fränkänna staten alla anspråk. Detta utesluter icke att gifvetvis äfven andra berättigade intressen, i synnerhet jordägarens och upptäckarens, måste behörigen tillgodoses.

För en ny lagstiftning, som sålunda måste grundas på ett koncessionssystem föreligga för närvarande två förebilder.

Den ena är lagen angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter den 28 maj 1886. Sedan utredning skett i anledning af ansökan om tillstånd (koncession) i nämnda syfte, pröfvar Konungen, huruvida med afseende å företagens gagn för orten och det allmänna koncession i enlighet med lagen må sökanden beviljas. Söka flera koncession å samma område, bestämmer Konungen oberoende af tiden, då ansökningarna inkommit, hvilken af sökandena, vare sig de äro jordägare, upptäckare eller andra, må äga företräde till koncessionens erhållande. Uppäckare är dock berättigad att, om annan erhåller koncessionen, af denne undfå skäligen godtgörelse, hvars belopp bestämmes i koncessionen. Skada och intrång, som tillskyndats jordägare eller annan, skall ersättas af den, som innehar koncessionen. Jordägaren är dessutom berättigad att med visst afdrag erhålla en afgift motsvarande värdet af $\frac{1}{75}$ af hvad å området vinnes och i dagen uppfodras. Koncessionen är ej begränsad till någon viss tid, men kan förverkas. Någon afgäld erlägges icke till staten.

Den andra förebilden innefattas i det nu framlagda kungliga förslaget. Detta påminner till anläggningen om inmutningsrätten och gifver i regeln liksom denna företrädesrätt åt den, som kommer först. I öfrigt innefattar dock förslaget ett utbildadt system för statslig koncession med viss begränsning i tiden för upplåtelsen samt rätt och i visst fall skyldighet för kronan att inlösa anläggningarna, då koncessionen upphör. I afgäld till kronan skall erläggas i vanliga fall 20 procent af företagets efter vissa grunder beräknade nettovinst. Ett beaktansvärdt villkor är, att Konungen äger föreskrifva, att järnmalm, som ur fyndigheten vinnes, icke eller allenast i viss omfattning må såsom råvara exporteras ur landet.

Huru en ny väsentligen enhetlig grufslagstiftning, grundad väsentligen på ett koncessionsystem, bör i sina detaljer utformas, kan naturligtvis icke annat än efter närmare undersökning utrönas. Säkerligen bör den bestå af någon lämplig sammansmältning af förenämnda båda system. Att någon väsentligare skillnad härvid lika litet som för närvarande bör göras, ifall marken äges af kronan eller enskilde, är redan framhållet. Icke heller har det påvisats, att någon synnerlig brådska föreligger för att redan nu utfärda en lagstiftning för kronomark utan afvaktan på den erforderliga utredningen öfver ämnet i hela dess vidd.

Skulle det emellertid anses nödvändigt eller önskligt att innan dess så att säga provisoriskt antaga en ny positiv lagstiftning enbart för kronojord, så har man att ingå i granskning af det för sådant ändamål nu framlagda förslaget. Utskottet har därvid, frånsedt de anmärkningar, som af utskottet framställts, i öfrigt yttrat, att det syntes utskottet som om de principer, som kommit till uttryck i de förevarande förslagen, voro i det hela tillfredsställande, när man vill upphäfva inmutningsrätten. Det synes oss dock vanskligt att i en så invecklad specialfråga som denna kunna därom fälla ett fullgiltigt omdöme. I stort sedt måste Riksdagen bygga på förtroendet till den utredning och undersökning, på hvilken förslaget hvilar.

I detta afseende är emellertid att märka, att valet af sakkunniga från regeringens sida, såvidt vi förstå, skett väl ensidigt. Det kan då befaras att de olika intressen, som här böra tillgodoses, äfven med bästa vilja ej kunnat jämbördigt komma till sin rätt.

Det kan därför ifrågasättas, om ej en förnyad allsidigare granskning af förslaget skulle verka, att Riksdagen kunde med större tillförsikt gå till afgörandet.

Särskildt betänksam måste man ställa sig vid förslagets bestämmelser om den afgäld, som skall erläggas till kronan. Dessa bestämmel-

sers rätta innebörd och verkningar, har det varit för utskottet omöjligt att bedöma. Utskottet yttrar icke något härom, men frågan var dock föremål för vidlyftiga och man kan tryggt säga resultatlösa öfverläggningar inom utskottet.

Att grunderna för beräkningen af nettovinsten i det hela lätt ger grufinnehafvaren ett stort öfvertag kan man befara. Beräkningen är också uppenbarligen i vissa delar särdeles svår att utföra, förenad med kostnader och dessutom okontrolleradt godtycklig såsom i fråga om den för alla fall föreslagna förhöjningen med en tredjedel. Äfven om förslagets bestämmelser i detta afseende godtagas, synes det dock för säkerhets skull åtminstone böra tilläggas att, därest den deklarerade nettovinsten skulle öfverstiga den enligt förslaget beräknade, afgälden skall erläggas med ledning af det förra högre beloppet.

Någon grund, hvarför afgälden skall utgöra allenast 20 procent af nettovinsten och 80 procent af denna vinst behållas af koncessionshafvaren, angifves af de sakkunnige icke i vidare mån, än att 20 procent ifrågasatts »exempelvis». Men äfven om detta procenttal kan befinnas skäligt för lägre vinstbelopp, bör dock, synes det oss, afgiften åtminstone progressivt höjas för högre vinstbelopp.

En erinran i ett par specialfrågor må det ock tillåtas oss att i detta sammanhang, framställa. Det kan nämligen ifrågasättas, hvarför enligt 23 § i förslaget endast beträffande järnmalm må kunna föreskrivas begränsningar till förmån för inhemsk förädlingsindustri. Med anledning af det i 27 § gjorda medgifvandet för Konungen att till tillståndshafvarens begagnande upplåta mark bland annat till arbetarebostäder, må vidare erinras, att erforderligt välbeläget område bör på sätt som skett vid Kiruna och MalMBERGET jämväl afsättas för själfständiga, af tillståndshafvaren oberoende boningsplatser.

Att en ny lagstiftning, som begränsar sig blott till kronojord, bör på sätt i propositionen föreslås omfatta all kronojord, anse vi riktigt. Bakom herr Magnusons af utskottet tillstyrkta motion att inskränka denna lagstiftning till kronojord inom de tre nordligaste länen ligger i själfva verket den uppfattningen, att inmutningsrätten helst bör bibehållas öfverallt och att det därför gäller att få den nya lagstiftningen, i den mån den numera är oundviklig, så begränsad som möjligt. Den åter, som har en annan uppfattning i själfva sakfrågan, måste ställa sig på propositionens sida.

På dessa skäl och med instämmande väsentligen i utskottets yttrande i öfrigt anse äfven vi, att frågan bör undergå en förnyad granskning och ansluta oss sålunda till utskottets slutliga hemställan.»

af herr *Fahlén*, som anförde:

»Visserligen har, såsom utskottet anmärkt, det i propositionen nr 53 innefattade förslaget angående utläggande af vissa statsgrufvefält af Kungl. Maj:t föreslagits till antagande under förutsättning, att propositionerna nr 50 och 51 vunne Riksdagens bifall; men då utskottet icke funnit anledning till någon saklig anmärkning eller erinran mot berörda förslag och detsamma icke äger sådant sammanhang med propositionerna nr 50 och 51, att dess antagande behöft göras beroende af Riksdagens beslut i anledning af dessa propositioner, så har jag, som i öfrigt förenat mig med utskottets majoritet, ansett, att förberörda proposition nr 53 angående utläggande af statsgrufvefält bort af utskottets tillstyrkas, till följd hvaraf utskottets hemställa i denna punkt bort få följande lydelse:

'att Kungl. Maj:ts ifrågavarande propositioner nr 50, 51 och 52 icke måtte af Riksdagen bifallas',

samt att utskottet bort vidare hemställa,

dels att Riksdagen i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 53 måtte besluta,

att de områden, som omförmälas i ett af landshöfdingen K. J. Bergström och professorn vid tekniska högskolan G. W. Petersson afgifvet, vid statsrådsprotokoll den 11 februari 1910 fogadt yttrande, med de gränser, som angifvas i sagda yttrande och utmärkts å detsamma bilagda kartor, må, i den mån marken därinom utgöres af annan kronojord än sådan, som innehafves under ständig besittningsrätt eller är till boställe anslagen, förklaras vara statsgrufvefält och alltså följande statsgrufvefält utläggas, nämligen:

1. Kiruna statsgrufvefält i Juckasjärvi socken;
2. Ekströmsbergs statsgrufvefält i Gellivare och Juckasjärvi socknar;
3. Svappavaara statsgrufvefält;
4. Toppi statsgrufvefält;
5. Nakerivaara statsgrufvefält; de tre sistnämnda i Juckasjärvi socken;
6. Gellivare statsgrufvefält;
7. Salmivaara statsgrufvefält; de båda sistnämnda i Gellivare socken; samt

8. Ruoutevare statsgrufvefält i Kvickjocks kapellförsamling.

dels ock, enär vid bifall till denna hemställan en ändring i gällande grufvestadga vore erforderlig,

att Riksdagen, i händelse af bifall till hvad Kungl. Maj:t föreslagit i propositionen nr 53, måtte för sin del antaga följande

Lag

om ändrad lydelse af 3 och 10 §§ grufvestadgan.

Härigenom förordnas, att 3 och 10 §§ grufvestadgan skola erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

1 mom. Inmutning må ej ske å sådan kronojord, som förklarats utgöra statsgrufvefält.

2 mom. Å område, beläget på mindre afstånd än två hundra meter från boningshus eller från annan åbyggnad, där den är uppförd vid gård, eller från tomtplats eller trädgård, vare inmutning ej tillåten, utan tillstånd af såväl ägaren till byggnaden, tomtplatsen eller trädgården som den, hvilken därtill har nyttjanderätt; dock att inom utmål befintliga byggnader, hvilka erfordras för grufdriften, ej må utgöra hinder för inmutning.

Inmutning må ej ske å kyrkogård eller begravningsplats, ej heller, utan tillstånd af vederbörande myndighet eller styrelse, å område på mindre afstånd än trettio meter från sådan järnväg eller kanal, som är upplåten för allmän trafik.

3 mom. Inmutning vare ock förbjuden å förut innutadt område samt å utmål, så länge rättigheten till området eller utmålet blifvit behörigen försvarad.

10 §.

1 mom. Har mutsedel blifvit meddelad å fyndighet, som efter 1 § ej utgör föremål för inmutning, vare mutsedel ogill och utmål för sådan grufva förbjudet.

Lag samma vare, där inmutningspunkten, i strid mot föreskrifterna i 3 § 1 och 2 mom., blifvit förlagd å område, där inmutning enligt nämnda lagrum ej är tillåten.

Klander mot mutsedel på grund af förhållande, hvarom nu är sagdt, så ock påstående att inmutningsrätt blifvit förverkad genom underlåtet fullgörande af föreskrifterna i 13 § 1 mom. eller 14 § 1 punkten skall, för att vara gällande, anmälas sist vid utmålsförrättningen; ägande dock den, hvars rätt blifvit förnärmad, att dessförinnan, när han vill, få all verkan af mutsedeln upphäfd genom klagan hos bergsöfverstyrelsen, om den inmutade fyndigheten ej utgör föremål för inmutning enligt 1 §, men eljest efter stämning hos domaren.

Har inmutare eller grufägare vetskap om att grufva olagligen tillkommit eller att inmutningsrätten förverkats, och verkställer han ändå arbete vid sådan grufva, answare såsom föräverkan, om åtal därå i laga tid anställes.

2 mom. Är mutsedel meddelad för inmutning ånyo af sådan äldre grufva, som uppgifvits vara sönad, vare förre innehafvaren icke skyldig att för nye inmutaren vika, innan han blifvit dömd sin rätt förlustig; och skall i sådan tvist klander mot den, som grufva innehar, icke gälla där det grundas på försummelse eller annat förhållande, som ägt rum för längre tid tillbaka än andra kalenderåret före klandrets instämmande.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1910.»

Vid punkt 4:o

af herrar *D. Persson, Berggren, greve Hamilton, Jansson* i Edsbäcken, *Jönsson* i Kvarnberga, *Kronlund, Lindhagen* och *Pettersson* i Södertälje, hvilka med åberopande af sitt särskilda yttrande vid punkt 1:o hemställt:

att Riksdagen med anledning af förevarande motion ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, huruvida och under hvilka villkor inmutningsrätten må jämväl på enskild mark kunna upphävas och ersättas med ett annat väsentligen på koncession byggdt system för tillgodogörande af mineralier med iakttagande tillika af behörig hänsyn jämväl till jordägarens och upptäckarens berättigade intressen.
